

H E R M A N N H E S S E

Siddhartha
Călătoria spre
Soare-Răsare

Traducere din limba germană de
GEORGE GUTU
ADRIANA ROTARU

CUPRINS

SIDDHARTHA.....	5
PARTEA ÎNȚĂI	
Fiul brahmanului	11
La samani	20
Gautama	31
Trezirea.....	41
PARTEA A DOUA.....	
Kamala	49
Printre oamenii-copii	63
Sansara	73
La fluviu	83
Luntrașul.....	95
Fiul	108
Om	118
Govinda.....	126
CĂLĂTORIA SPRE SOARE-RĂSARE	139

DANTE ALIGHIERI

Infernul

JANE AUSTEN

Mândrie și prejudecată

HONORÉ DE BALZAC

Verișoara Bette

L. FRANK BAUM

Vrăjitorul din Oz

ALBERT CAMUS

Carnete

Fața și reversul. Nunta. Mitul lui Sisif. Omul revoltat. Vara

Primul om

Străinul. Ciuma. Cădereea. Exilul și împărăția

LEWIS CARROLL

Aventurile lui Alice în Tara Minunilor.

Alice în Tara Oglinzi și ce a găsit acolo

AGATHA CHRISTIE

Zece negri mititei

KATE CHOPIN

Trezirea

SIR ARTHUR CONAN DOYLE

Studiu în roșu-aprins. Semnul celor patru

ANTOINE DE SAINT-EXUPERY

Micul prinț

Curierul de Sud. Zbor de noapte. Pământ al oamenilor. Pilot de război

Citadela

F. SCOTT FITZGERALD

Marele Gatsby

HERMANN HESSE

Siddhartha

Eine indische Dichtung

© 1922 by Hermann Hesse.

All rights reserved by Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main.
Romanian edition published by arrangement with
Agenția Literară Livia Stoia

Die Morgenlandfahrt

© 1959 by Hermann Hesse.

All rights reserved by Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main.
Romanian edition published by arrangement with
Agenția Literară Livia Stoia

© Editura RAO, 2013
pentru versiunea în limba română

© piyagoon/Shutterstock.com,
pentru ilustrația copertei

2013

Editura RAO
Str. Bârgăului nr. 9-11, sector 1,
București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HESSE, HERMANN

Siddhartha. Călătoria spre Soare-Râsare / Hermann Hesse;
trad.: George Guțu, Adriana Rotaru. – București : Editura RAO, 2013
ISBN 978-606-609-427-6

I. Guțu, George (trad.)

II. Rotaru, Adriana (trad.)

821.112.2-32=135.1

SIDDHARTHA O poemă indiană

(Traducere de George Guțu)

FIUL BRAHMANULUI

La umbra casei, la soare, pe malul fluviului, în preajma bărcilor, la umbra pădurii de sălcii, la umbra smochinului, Siddhartha, Tânărul șoim, frumosul fiu de brahman, creștea împreună cu prietenul său Govinda, fiul de brahman. Soarele îi bronza umerii palizi pe malul fluviului, la scăldat, la ritualul sfânt al spălării trupului, al jertfirilor sacre. Umbra se strecu în ochii săi negri în crângul de mango, la jocurile băieților, la cântecul mamei, la ritualul sacrelor jertfiri, la pildele învățăturii său tată, în timpul discuțiilor purtate de înțelepți. Siddhartha lua parte încă de multă vreme la discuțiile înțelepților, exerca împreună cu Govinda lupta retorică, exerca împreună cu Govinda arta contemplării, serviciul meditației profunde. Începuse chiar să înțeleagă cum să rostească cuvântul cuvințelor, cuvântul Om, cum să se pătrundă de el cu toată ființa în timpul inspirării și cum să-l scoată din sine în timpul expirării, încordându-și sufletul și aureolându-și fruntea cu strălucirea unei gândiri limpezi. Începuse chiar să priceapă a-l ști în străfundurile ființei sale pe Atman indestructibilul, cel de o ființă cu Cosmosul.

Inima tatălui său tresăltă de bucurie văzând cum fiul său învăță însetat de cunoștere, văzând cum din el avea

să crească un mare înțeles și preot, un adevărat prinț printre brahmani.

Răstimpul mamei sale tresăltă de placere când îl privea, când îl vedea pășind, când vedea cum se aşeza și se ridica frumosul și puternicul Siddhartha, pășind cu picioarele sale suple și dându-i binețe cu o cuviință deplină.

În inimile tinerelor fiice de brahmani se înfiripa dragostea atunci când Siddhartha trecea pe ulițele orașului cu fruntea lui strălucitoare, cu ochii săi regești, cu mijlo celul său mlădios.

Însă mai mult decât toți îl îndrăgea prietenul său Govinda, fiul de brahman. El îndrăgea ochii lui Siddhartha, vocea sa plăcută, și îndrăgea mersul și cuviința deplină a mișcărilor sale, îndrăgea tot ceea ce făcea și spunea Siddhartha, dar peste poate și îndrăgise spiritul, gândurile sale înalte, înflăcărătoare, voința sa aprinsă, înalta sa pre destinare. Căci Govinda știa: acesta nu va fi să devină un brahman oarecare, nici un leneș oficiant de jertfiri, nici un lacom neguțător de incantații magice, nici un orator încrezut, sec, nici un preot răutăchos, șarlatan și nici o oacie proastă și supusă în turma celor mulți. Nu, și nici el, Govinda, nu voia să devină aşa ceva, adică un brahman ca zeci de mii de alți brahmani. El voia să-l urmeze pe îndrăgitul și minunatul Siddhartha. Și de-ar fi ca Siddhartha să devină cândva un zeu, și de-ar fi să pășească în rândul celor plini de strălucire, el, Govinda, tot va ști cum să-l urmeze, ca prieten al său, ca însoțitor al său, ca servitor al său, ca purtătorul sulișilor sale, ca o umbră a sa.

Și astfel, toți îl iubeau pe Siddhartha. Pentru toți era izvor de bucurie, pentru toți era izvor de placere.

Dar el, Siddhartha, nu își era lui însuși bucurie, nu își era lui însuși placere. Preumblându-se pe aleile cu trandafiri ale grădinii de smochini, stând în umbra albăstrie a crângului contemplării, spălându-și mâinile și picioarele în baia zilnică a ispășirilor, aducând jertfe în umbra deasă

Siddhartha. Călătoria spre Soare-Răsare

a pădurii de mango, săvârșindu-și mișcările cu deplină cuviință, iubit de toți, el, bucuria tuturor, nu purta în inimă nicio bucurie. Din apa fluviului îl învăluiau, în curgerea lor, visuri și gânduri neostoite, cu care îl bântuiau stelele noptii sau stropii razelor de soare, din fumul jertfelor, din nimbul versurilor din *Rig-Veda*, din sorbirea învățăturilor bătrânilor brahmani îl năpădeau visele și neliniștea ce sălașliau în sufletul său.

Siddhartha începuse să întrețină în el nemulțumirea. Începuse să simtă că nici dragostea tatălui său, nici dragostea mamei sale și nici dragostea prietenului său nu-l vor face fericit mereu, că ele nu-l vor potoli, nu-l vor sătura, nu-i vor fi îndestulătoare. Începuse să-și dea seama că preacinstiul său tată și ceilalți învățători ai săi, că înțelegătorii brahmani și împărtășiseră deja tot ceea ce știau ei mai mult și mai bine, că-și vărsaseră preaplinul în urciorul său însetat, dar iată, urciorul nu se umpluse, spiritul și era cuprins de nemulțumire, sufletul nu i se liniștise, inima nu-i fusese potolită. Spălările trupului erau bine-venite, dar ele erau apă, nu te spălau de păcate, nu vindecau senzația spiritului, nu destrămau teama inimii. Nimic nu era mai presus de jertfiri și de invocarea zeilor, – dar oare asta să fi fost totul? Aduceau jertfele fericirea? Și care va fi fiind adevărul în privința zeilor? Fusese într-adevăr Prajapati cel care crease lumea? Nu o crease oare Atman, El, Unicul, Singurul? Nu erau zeii cumva niște creațuri plămădite la fel ca mine și ca tine, supuse timpului, deșarte? Era, aşadar, bine, era oare just să aduci jertfe zeilor, era acest lucru ceva plin de noimă, ceva suprem? Cui altcuiva se cuvenea să-i aduci jertfe, cui altcuiva se cuvenea să-i exprimi toată admirăția, dacă nu Lui, Unicului, lui Atman? Și unde putea fi găsit Atman, unde sălașliau El, unde și bătea eterna inimă, unde altundeva dacă nu în propriul nostru eu, în străfundurile acestuia, în indestructibilul pe care fiecare îl poartă în sine însuși? Dar, iarăși,

unde sălășluiua acest eu, unde erau aceste străfunduri și unde lucrul cel mai de pe urmă? Căci acesta nu era, după cum propovăduiau înțeleptii înțeleptilor, nici carne, nici mădular, nu era nici gândire, nici conștiință. Unde, aşadar, unde sălășluiua? Există oare o altă cale, pe care merită să o cauți, în afară de aceea de a pătrunde până la propriul eu, până la mine însuți, până la Atman? Dar, vai, nimeni nu-ți arăta această cale, nimeni nu o cunoștea, nici tatăl său, nici învățătorii sau înțeleptii, nici imnurile sfinte ale jertfiri! Știau de toate cele brahmanii și cărțile lor sfinte, știau câte și mai câte, se preocupaseră de toate câte există și chiar de mult mai multe, aveau cunoștințe despre facerea lumii, despre apariția vorbirii, a hranei, a inspirării, a expirării, despre alcătuirea simțurilor, despre faptele zeilor – infinit de multe lucruri știau ei, dar ce valoare mai avea oare să știi toate aceste lucruri, atâtă timp cât nu se știa nimic despre Unul și Unicul, despre lucrul cel mai de seamă, despre singurul lucru de seamă?

Desigur, multe versuri din cărțile sfinte, mai ales din *Upanisadele* lui Samaveda, pomeneau de aceste străfunduri, de lucrul cel mai de pe urmă și cât de minunate erau aceste versuri! „Sufletul tău este lumea întreagă“, așa se spunea acolo, și tot acolo se mai spunea că în somn, în somnul adânc, omul pătrunde până în străfundurile sale, adânc, sălășluiind în Atman. Găseai în aceste versuri o minunată înțelepciune, toată știința celor mai mari înțelepti fusese strânsă aici, în aceste cuvinte magice, pure ca mierea adunată de albine. Nu, imensele cunoștințe strânsă și păstrate aici de nenumărate generații de înțelepti brahmani nu puteau fi tratate cu dispreț. – Dar unde erau brahmanii, unde preoții, unde înțeleptii sau penitenții care reușiseră nu numai să știe, ci și să trăiască știința aceasta cea mai profundă? Unde era oare acela care știa să transpună, în mod miraculos, sălășluirea în Atman din somn în starea de trezie, în viață, la fiecare pas, în cuvânt și în faptă?

Siddhartha cunoștea mulți brahmani preacinstiți, mai ales pe preacuratul, învățatul și peste toate preacinstiștii său tată. Acesta merita toată admirația, se purta cu calm și noblețe, viața îi era curată, vorba înțeleaptă, sub fruntea lui sălășluiind gânduri subtile și nobile – dar până și el, cel care știa atâtea lucruri, ducea el oare o viață împăcată, își găsise el oare liniștea, nu era și el numai un căutător, un însetat? Nu trebuia să soarbă și el, iară și iară, ca orice însetat, din izvoare sfinte, din jertfe, din cărți, din convorbirile brahmanilor? De ce mai trebuia și el, cel căruia nu i se putea reproşa nimic, să-și spele zilnic păcatele, să se străduiască zilnic spre a se purifica, luând-o în fiecare zi de la capăt? Nu sălășluiua Atman într-însul, nu țășnea oare chiar din inima lui izvorul izvoarelor? Acest izvor al izvoarelor trebuia să-l găsești, trebuia să-l găsești în propriul tău eu și să-ți-l însușești! Restul era numai căutare, era ocolis, era rătăcire.

Acestea erau gândurile lui Siddhartha, aceasta era setea lui, aceasta era suferința.

Adeseori recita cu glas tare, din *Chandogya-Upanishad*, următoarele cuvinte: „Cu adevărat, numele brahmanului este Satyam – într-adevăr, cel ce știe acest lucru pătrunde în fiecare zi în lumea cerurilor“. Deseori i se părea că lumea cerurilor este aproape, dar niciodată n-o atinsese pe deplin, nicicând nu-și potolise setea până la capăt. Iar dintre toți înțeleptii și dintre toți înțeleptii înțeleptilor pe care îi cunoscuse el și de a căror învățătură profitase, dintre toți niciunul nu atinsese această lume a cerurilor, niciunul nu-și potolise pe deplin această sete eternă.

– Govinda, grăi Siddhartha către prietenul său, dragă Govinda, hai să mergem sub smochin și să exersăm meditația profundă.

Și-au mers ei la smochin, așezându-se Siddhartha colo, Govinda la douăzeci de pași mai încolo. În timp ce se

așeza, fiind gata să pronunțe cuvântul Om, Siddhartha murmură versul, repetându-l:

Respect pentru oameni și cărti .RO

Om este arcul, săgeata e sufletul,
Brahman este ținta săgeții,
Iată unde trebuie să nimerești fără abatere.

După ce se curse răgazul obișnuit al exercițiului de meditație profundă, Govinda se ridică. Venise seara, ora la care se săvârșea spălatul trupului. Strigă numele lui Siddhartha. Siddhartha nu răspunse. Siddhartha ședea cufundat în gânduri, ochii săi fixau o întă foarte îndepărtată, vârful limbii sale se întrezarea printre dinți, părea că nu mai respiră. Ședea aşa, înfășurat în mantia reflectării profunde, gândindu-l pe Om cu sufletul trimis înainte-i, ca o săgeată, înspre Brahman.

Odată trecuseră prin orașul lui Siddhartha niște samani¹, ascetii aflați în pelerinaj, trei bărbați stinși, uscătivi, nici vârstnici, nici tineri, cu umerii naclăiți de praf și de sânge, aproape goi, pârjoliți de soare, învăluiti în singurătate, străini de lume, dușmani ai acesteia, niște străini, șacali costelivi în împărăția oamenilor. În urma lor adia mireasma fierbinde a pasiunii amuțite, a devoționii disrugătoare, a nemiloasei abandonări de sine.

Seara, după ora de meditație, Siddhartha grăi către Govinda:

– Mâine în zori, prietene, Siddhartha va pleca la samani. El însuși se va face saman.

La auzul acestor cuvinte Govinda păli, căci citi pe chipul imobil al prietenului său hotărârea era neabătută, întocmai ca săgeata țășnită dintr-un arc. Govinda prișteu imediat, de la prima privire: iată deci începutul, Siddhartha pornește pe drumul său, destinul său începe

¹ Samana (pali) sau śramaṇa în hindi, „cei care se ostenesc“, ascetii rătăcitorii care călătoreau în grupuri (n. red.)

Siddhartha. Călătoria spre Soare-Răsare

să încolețească și, odată cu al lui, și al meu. Și se făcu palid precum o coajă de banană uscată.

– O, Siddhartha, strigă el, îți va îngădui oare tatăl tău așa ceva?

Siddhartha se uită la el ca un om care se trezește. Cu iuțeala săgeții citi în sufletul lui Govinda, îi citi teama și-i citi devotamentul.

– O, Govinda, grăi el încet, să nu facem risipă de cuvințe. Mâine, odată cu ivirea zorilor, îmi voi începe viața de saman. Să nu mai vorbim despre asta.

Siddhartha intră în încăperea în care tatăl său ședea pe o rogojină din rafie, trecu în spatele tatălui și se opri acolo, așteptând până când tatăl său își dădu seama că îndărătul lui se află cineva. Brahmanul grăi:

– Tu ești, Siddhartha? Spune-mi, aşadar, ce ai venit să-mi spui.

Siddhartha grăi:

– Cu îngăduința ta, tată. Am venit să-ti spun că simt chemarea de a-ți părăsi mâine casa și de a intra în rândul ascetilor. Dorința mea este de a mă face saman. Te-aș ruga să nu-mi fii potrivnic.

Brahmanul tăcu și tăcu până ce prin fereastrucă începueră să se preumbule stelele, schimbându-și pozițiile, și abia atunci puse capăt tăcerii din încăpere. Fiul stătea mut, nemîșcat, cu brațele încrucișate, tatăl ședea pe rogojină mut, nemîșcat, iar stelele treceau pe cer. Atunci tatăl grăi:

– Nu se cade ca un brahman să rostească vorbe de furie și mânie. Dar inima mea este pătrunsă de o mare nemulțumire. N-aș vrea să mai aud din gura ta pentru a doua oară această rugămintă.

Încet, brahmanul se ridică, Siddhartha stătea mut, cu brațele încrucișate.

– Ce mai aștepți? îl întrebă tatăl.

Siddhartha grăi:

– Știi ce.

Plin de nemulțumire, tatăl ieși din încăpere, se duse la fel de plin de nemulțumire la culcușul său și se întinse.

Dar cum somnul nu-i înhidea ochii, brahmanul se sculă după o oră, umblă de colo-colo, apoi ieși din casă. Se uită prin ferestruica încăperii și-l văzu pe Siddhartha stând înăuntru, cu brațele încrucișate, neclintit, în același loc. Veșmântul lui de culoare deschisă avea o sclipire palidă. Cu inima tulburată de neliniște, tatăl se întoarse la culcușul său.

Dar cum somnul nu-i cuprindea ochii, brahmanul se sculă din nou după o oră, umblă de colo-colo, ieși în fața casei, văzu că răsărise luna. Privi prin fereastra încăperii: Siddhartha stătea neclintit, în același loc, cu brațele încrucișate, fluierele picioarelor sale goale străluceau în lumina lunii. Cu inima tulburată de îngrijorare tatăl se culcă din nou.

Reveni după o oră, apoi reveni după două ore, privi prin fereastră, îl văzu pe Siddhartha stând în lumina lunii, în sclipirea stelelor, în beznă. Reveni din oră în oră, tăcut, privi în încăpere, îl văzu pe cel care stătea fără să se miște din loc, inima i se umplu de mânie, inima i se umplu de neliniște, inima i se umplu de șovăială, de suferință.

La ultimul ceas al nopții, înainte de venirea zorilor, se întoarse, intră în încăpere, îl văzu pe Tânăr stând în picioare și i se pără mare și străin.

– Siddhartha, grăi el, ce mai aștepți?

– Știi ce.

– Vei sta mereu așa, așteptând să se facă ziua, să vină amiaza, să vină seara?

– Voi sta și voi aștepta.

– Vei obosi, Siddhartha.

– Voi obosi.

– Vei adormi, Siddhartha.

– Nu voi adormi.

– Vei muri, Siddhartha.

Siddhartha. Călătoria spre Soare-Răsare

– Voi muri.

– Vrei mai degrabă să mori decât să-l ascultă pe tatăl tău?

– Siddhartha l-a ascultat întotdeauna pe tatăl său.

– Așadar, vei renunța la planurile tale?

– Siddhartha va face ceea ce-i va spune tatăl său.

Prima rază a zilei lumină încăperea. Brahmanul observă că genunchii lui Siddhartha tremurau ușor. Pe chipul lui Siddhartha nu zări niciun tremur, ochii lui priiveau în depărtare. Atunci tatăl său își dădu seama că, încă din acele clipe, Siddhartha nu mai era în preajma lui, acasă, că încă din acele clipe Siddhartha îl părăsise.

Tatăl atinse umărul lui Siddhartha.

– Mergi în pădure, grăi el, și fă-te saman. Dacă va fi să-ți afli mântuirea în pădure, să vîi să mă înveți și pe mine cum să-mi afli mântuirea. Dacă vei fi dezamăgit, întoarce-te și împreună vom aduce jertfe zeilor. Acum du-te de-ți săruta mama și spune-i unde vrei să pleci. Iată că pentru mine a sosit ceasul la care trebuie să mă duc la râu pentru a săvârși prima spălare a trupului.

Își retrase mâna de pe umărul fiului său și ieși. Când încercă să facă primul pas, Siddhartha se cătină într-o parte. Reuși să-și stăpânească picioarele printr-un efort de voință, se înclină în fața tatălui său și se duse la mama sa pentru a face întocmai cum îi spusese tatăl.

Când se lumină de ziua părăsi, agale, tihnitul oraș, picioarele îi erau anchilozate, în dreptul ultimei colibe zări o umbră care se furăsă până acolo, alăturându-se acum pelerinului – era Govinda.

– Ai venit, grăi Siddhartha zâmbind.

– Am venit, grăi Govinda.